

КЛАСИФІКАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

CLASSIFICATION OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL INSTRUMENTS IN THE SPHERE OF PROVIDING ECONOMIC SECURITY

Першин О.В., здобувач

Науково-дослідний інститут публічного права

В науковій статті на підставі аналізу правничої літератури та позицій вчених-адміністративістів здійснено класифікацію адміністративно-правових інструментів, та звернута увагу, що остання має складну структуру, де окремі класи містять в своєму складі ще й додаткові групи. Запропоновано розрізнити види адміністративно-правових інструментів у сфері забезпечення економічної безпеки за такими класами: 1) загальні або уніфіковані «адміністративно-правові інструменти». Вони характеризуються широкою сферою та колом суб'єктів їх застосування. При цьому, в залежності від типових особливостей кожного окремого суб'єкта, уніфікований інструмент може отримувати власну унікальну назву (як то: закон, указ, постанова або меморандум, угода тощо); 2) особливі «адміністративно-правові інструменти». Вони характеризуються тісним змістовним зв'язком інструментів із суспільними відносинами, які складають проблемну ситуацію їх застосування (що може відобразитися в уточнюючій назві, яка конкретизує вид окремого «адміністративно-правового інструмента», як то: митний режим або податковий режим). В той же час, особливим «адміністративно-правовим інструментам» притаманне широке і слабо диференційоване коло суб'єктів їх застосування; 3) спеціальні «адміністративно-правові інструменти». Вони характеризуються чітко обмеженим, невеликим колом суб'єктів їх застосування і також мають тісний змістовний зв'язок із сферою використання. При цьому, окремі види таких спеціальних «адміністративно-правових інструментів» також можуть мати розширені унікальні назви (як то: міжнародна угода, міжнародний договір або блокування активів, обмеження торговельних операцій тощо).

Ключові слова: класифікація, адміністративно-правові інструменти, економічна безпека, правовий акт, юридичний акт, нормативно-правовий акт, адміністративний договір, міжнародний договір.

In the scientific article, on the basis of the analysis of legal literature and the position of administrative scientists, a classification of administrative-legal instruments was carried out, and attention was drawn to the fact that the latter has a complex structure, where separate classes also contain additional groups. It is proposed to distinguish the types of administrative-legal instruments in the sphere of ensuring economic security according to the following classes: 1) general or unified "administrative-legal instruments". They are characterized by a wide scope and range of subjects of their application. At the same time, depending on the typical features of each individual entity, a unified instrument may receive its own unique name (such as: law, decree, resolution or memorandum, agreement, etc.); 2) special "administrative and legal instruments". They are characterized by a close meaningful connection of the tools with social relations, which make up the problematic situation of their application (which can be reflected in a clarifying name that specifies the type of a separate "administrative-legal instrument", such as: customs regime or tax regime). At the same time, special "administrative-legal instruments" are characterized by a wide and weakly differentiated circle of subjects of their application; 3) special "administrative and legal instruments". They are characterized by a clearly limited, small circle of subjects of their application and also have a close meaningful connection with the field of use. At the same time, certain types of such special "administrative-legal instruments" may also have extended unique names (such as: international agreement, international agreement or blocking of assets, restriction of trade operations, etc.).

Key words: classification, administrative-legal instruments, economic security, legal act, legal act, normative-legal act, administrative agreement, international agreement.

Постановка проблеми. Перед тим, як щось класифікувати, доречно мати принаймні приблизний перелік об'єктів для класифікування. В нашому випадку складання відповідного списку видається не такою вже й простою задачею. Адже, з одного боку, в контексті сучасного «інструментального» підходу доволі небагато інструментів чітко ідентифіковано та глибоко вивчено. А, з іншого боку, пам'ятаючи про історичний зв'язок категорії «інструмент» із категорією «форма», слід визнати, що вичерпний перелік останньої не складав ніхто й ніколи. Це пояснюється численністю і багатоманітністю існуючих та потенційно можливих форм, з якої витікає неможливість й недоцільність унормування всіх їх у правотворчій практиці. Враховуючи наведену аналогію, нам також не варто розраховувати на вичерпність при складанні списку адміністративно-правових інструментів. Натомість, визначаючи види відповідних інструментів, передусім доцільно зосередитись на їх класифікуванні (тобто виявленні певних груп), а також відслідковуванні наявності безпосереднього зв'язку визначених класів із економічною безпекою держави.

Іншою проблемою, яка ускладнює проведення дослідження, виступає відсутність вже апробованих, чи принаймні достатньо обґрунтованих ознак для класифікації не просто галузевих адміністративно-правових інструментів, а саме тих із них, що пов'язані із економічною безпекою. Розв'язати цю проблему можна декількома шляхами. Так, один з підходів передбачає ретельне виявлення характе-

ристик кожного інструмента з наступним порівнянням між собою всіх виявлених елементів для всіх досліджених інструментів. Саме таким чином гарантовано будуть отримані відповідні класи або групи. Але при обранні цього шляху, навіть при невеликій кількості досліджуваних інструментів (від 5-ти до 10-ти), кількість напрацьованого матеріалу буде значно перевищувати будь-який розумний об'єм для дослідницької роботи. Отже, доречно обрати інший підхід, який передбачає усвідомлене обмеження кількості показників, за якими аналізуються характеристики кожного окремого інструменту. В такому разі, кількість матеріалу дослідження буде прийнятною, а той факт, що перелік досліджуваних інструментів неповний та невичерпний, не буде мати критичного значення.

Для подальшого дослідження вкрай важливо якісно відібрати й обґрунтувати ті показники, за якими будемо аналізувати окремі адміністративно-правові інструменти. Вирішуючи цю задачу, слід згадати, що поняття «інструмент» міждисциплінарне. Отже, для визначення відповідних характеристик (критеріїв) цілком допустимим буде скористатися аналогією з іншими сферами знань. Для більшої очевидності обраних показників використаємо галузь економіки, а саме, виробництво.

Так, будь-хто, хто колись бачив якийсь інструмент виробництва, прилад або механізм, перш за все задається питанням: для чого він призначений? А друге питання буде торкатися сфери застосування цього інструменту. Зазвичай визначити це можна знаючи хто із ним працює.

Так, скажімо, пила столяра, буде значним чином відрізнятися від пили фахівця, який працює з металом. Отже, саме ці два показники (для чого призначений інструмент та хто є суб'єктом його використання) ми і покладемо в основу подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень. Варто підкреслити, що свого часу з'ясуванню особливостей адміністративно-правових інструментів власні наукові пошуки присвятили такі відомі вчені як: В. Абалкін, В. Авер'янов, Л. Акімова, В. Андрійчук, В. Антонов, О. Бандурка, В. Башук, Г. Білак, Ю. Ващенко, В. Галуцько, Р. Дацків, О. Джафарова, П. Дмитрук, Ю. Дубко, О. Дудченко, Т. Карабін, Ю. Ковбасюк, Т. Коломоець, В. Колпаков, В. Конопльов, В. Костицький, Ю. Крегул, С. Кузніченко, Д. Лук'янов, Д. Лученко, В. Малиновський, Р. Мельник, В. Нижник, О. Нікітенко, В. Пашинський, Є. Петров, С. Погребняк, Г. Поліщук, В. Поярков, М. Сергієнко, В. Смородинський, Ю. Старілов, В. Хоменко, С. Чумаченко, С. Шатрава, В. Шевченко та інші науковці.

Виклад основного матеріалу. Визначившись із критеріями, перейдемо до послідовного характеризування відомих й добре ідентифікованих адміністративно-правових інструментів. Першим з них, про який в тому, чи іншому вигляді згадують фактично всі дослідники, є «юридичний акт».

У Великій українській енциклопедії (ВУЕ) П. Рабинович так визначає зміст поняття «юридичний акт»: це «волевиявлення держави (її органів, посадових осіб), формально обов'язкове для виконання. Соціальна роль державного юридичного акта полягає у тому, що через нього держава об'єктивує, виражає свою волю, доводить її до відповідних суб'єктів, створює формально обов'язкові передумови для узгодження з цією волею поведінки учасників суспільного життя. Цим держава впливає на поведінку громадян, діяльність різноманітних об'єднань та угруповань, реалізує у правовій формі свої функції. Існують інші форми волевиявлення держави (заяви, звернення, ноти тощо), однак вони, як правило, не містять обов'язкових приписів» [1].

Таке трактування на сьогоднішній день виглядає трохи застарілим, адже в ньому відсутній акцент на публічній складовій, яка притаманна управлінню в демократичній державі. В той же час, запропоноване формулювання доволі чітко пояснює призначення «юридичних актів», яке полягає в правовому регулюванні суспільних відносин.

Розглядаючи властивості «юридичного акту» як адміністративно-правового інструменту, одразу стикаємось із передбачуваним ускладненням, яке становить велика кількість різноманітних видів «юридичних актів» та менша численність підходів до їх класифікації.

В цьому контексті можна згадати, наприклад, про управлінські акти органів влади та акти публічної адміністрації. За своєю природою всі ці акти є адміністративними й сприяють забезпеченню належного державного функціонування. Проте, між собою означені акти відрізняються за їх видавцем, а відповідно і межею та силою дії. З цієї причини відповідні акти навіть наділені власними назвами. Ці назви широковідомі, наприклад: закони, укази, постанови, накази, розпорядження тощо.

Із викладеного витікає, що сам «юридичний акт» – це категорія комплексна й для адміністративного права універсальна, яка не несе відомостей про конкретний зміст акту або його видавця, адже для ідентифікації «юридичних актів» існують інші уточнюючі категорії.

Другим підходом, за яким диференціюється сфера застосування «юридичних актів», є їх розподіл: на такі, що розраховані на тривале й багаторазове використання, тобто «нормативно-правові акти»; й ті акти, які мають адресне спрямування і передбачають одноразове правозастосування. «Юридичні акти» цієї групи можуть називатись «правовими актами» або «адміністративними актами».

Зважаючи на викладене, варто наголосити, що згідно із Законом України «Про адміністративну процедуру», від 17.02.2022 року № 2073-IX, термін «адміністративний акт» визначається як: «рішення або юридично значуща дія індивідуального характеру, прийняте (вчинена) адміністративним органом для вирішення конкретної справи та спрямоване (спрямована) на набуття, зміну, припинення чи реалізацію прав та/або обов'язків окремої особи (осіб)» [2, ст. 2].

Спираючись на викладене, маємо визнати, що означений розподіл «юридичних актів» цілком обґрунтований та корисний, але він виходить за межі показників, обраних нами для аналізу. Отже, продовжувати розгляд цього підходу в рамках даного дослідження недоцільно тому, що він не дає конкретизованої інформації про зміст та значення відповідних актів безпосередньо в сфері забезпечення економічної безпеки держави.

Втім, треба зазначити, що в науковій правничій літературі представлені доволі цікаві й якісні спроби класифікувати різноманітні «нормативно-правові акти» за їх змістом та значенням саме для національної безпеки. Прикладом такої роботи є дослідження 2023-го року Г. Лорткіпанідзе. Спираючись на власний аналіз законодавства, вчений стверджує, що: «умовно акти, які визначають види адміністративно-правових інструментів забезпечення національної безпеки України можна поділити за такими критеріями: – акти, якими встановлено загальні засади реалізації адміністративно-правових інструментів забезпечення національної безпеки України; – акти, які визначають правовий статус суб'єктів реалізації адміністративно-правових інструментів у сфері забезпечення національної безпеки; – акти, які встановлюють стратегічні напрямки розвитку системи забезпечення національної безпеки України; – акти, які визначають спеціальні питання внутрішньої реалізації адміністративно-правових інструментів забезпечення національної безпеки України; – акти, які визначають процедуру укладання та забезпечення виконання адміністративних договорів у сфері забезпечення національної безпеки; – акти, які визначають особливості застосування організаційних інструментів у сфері забезпечення національної безпеки» [3, с. 164].

Втім означена спроба класифікувати нормативно-правові акти здебільшого (тобто майже вся) побудована на аналізі змісту і спрямованості тільки Законів України. В наведеній цитаті класифікація фактично не враховує підзаконні нормативно-правові вимоги, отже, вона певним чином обмежена обраним кутом зору. При цьому, не дивлячись на те, що дослідник згадує різні інструменти (наприклад, такі як адміністративний договір), насправді автор класифікує виключно «нормативно-правові акти» (що видно із назв документів, на які посилається науковець).

Підсумовуючи викладе, можна стверджувати, що є всі підстави розглядати «юридичний акт» як: загальний, тобто універсальний і комплексний правовий інструмент адміністрування й реалізації владних повноважень вкрай широкою групи суб'єктів.

Наступним найпоширенішим інструментом є «адміністративний договір». Наразі особливостям цього правового явища присвячено багато наукових досліджень. Але на сьогоднішній день існує чітке законодавче визначення терміну «адміністративний договір». В контексті викладеного також варто наголосити, що означене поняття пройшло певний шлях свого удосконалення та розвитку.

Так, вперше термін «адміністративний договір» було закріплено в Кодексі адміністративного судочинства України (КАС) у 2005-му році в момент видання цього Кодексу. «Адміністративний договір» трактувався Кодексом як: «дво- або багатостороння угода, зміст якої складають права та обов'язки сторін, що випливають із владних управлінських функцій суб'єкта владних повноважень, який є однією із сторін угоди» [4, ст. 3].

Наприкінці 2017-го року термін «адміністративний договір» було переформульовано. І на теперішній час КАС визначає його як: «спільний правовий акт суб'єктів владних повноважень або правовий акт за участю суб'єкта владних повноважень та іншої особи, що ґрунтується на їх волеузгодженні, має форму договору, угоди, протоколу, меморандуму тощо, визначає взаємні права та обов'язки його учасників у публічно-правовій сфері і укладається на підставі закону: а) для розмежування компетенції чи визначення порядку взаємодії між суб'єктами владних повноважень; б) для делегування публічно-владних управлінських функцій; в) для перерозподілу або об'єднання бюджетних коштів у випадках, визначених законом; г) замість видання індивідуального акта; г) для врегулювання питань надання адміністративних послуг» [4, ст. 3].

Звернемо увагу на те, що законотворець використовує узагальнюючу назву для суб'єктів однієї із сторін укладання адміністративних договорів – суб'єкти владних повноважень. Отже, адміністративні договори, як і «юридичні акти» є універсальними адміністративно-правовими інструментами, що належать широкому колу суб'єктів владних повноважень. Втім призначення адміністративних договорів є іншим. Вони спрямовані на врегулювання питань публічно-приватного партнерства.

Максимально близьким правовим інструментом, подібним за своєю сутністю до адміністративного договору, є міжнародний договір України. Врегулювання особливостей цього правового інструменту реалізовано на рівні національного закону.

Так, Закон України від 29.06.2004 року № 1906-IV визначає, що: «міжнародний договір України – (це) укладений у письмовій формі з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права, який регулюється міжнародним правом, незалежно від того, міститься договір в одному чи декількох пов'язаних між собою документах, і незалежно від його конкретного найменування (договір, угода, конвенція, пакт, протокол тощо)» [5, ст. 2].

Наразі в якості адміністративно-правових інструментів міжнародні договори України обираються вченими-адміністративістами для дослідження значно рідше за адміністративні договори. Пояснити це можна тим, що сфера їх вивчення ближча до міжнародного права. Але, в той же час, міжнародні договори України, відповідні компетенції органів влади та порядок укладання таких договорів беззаперечно мають адміністративну природу. В свою чергу, міжнародні договори України із адміністративними договорами поєднує й те, що вони призначені для врегулювання певних питань партнерства.

Окрім різних форм укладання міжнародних договорів України (як то угода, конвенція, пакт тощо) такі договори розрізняються: за суб'єктами, що уповноважені на їх укладання; змістом і спрямованістю угоди; а також особливостями процедури щодо ратифікації, затвердження, прийняття, приєднання тощо.

Із цілком зрозумілих причин, серед усіх можливих міжнародних договорів України, для нашого дослідження найбільш важливе значення мають ті, що укладаються із економічних питань від імені Уряду України. Очевидним також є, що подібні договори мають безпосередній вплив на економічну безпеку нашої держави, а їх значення в контексті євроінтеграційних процесів у майбутньому буде тільки підвищуватись.

Враховуючи викладені особливості варто наголосити, що відповідно до вимог статті 9 Закону України «Про міжнародні договори України»: ті міжнародні договори, які укладаються із загальноекономічних питань підлягають обов'язковій ратифікації. Остання завжди має здійснюватися шляхом прийняття відповідного закону про ратифікацію. Отже, головним або ключовим суб'єктом, який бере участь у складній процедурі укладання та визнання загальноекономічних міжнародних договорів України

обов'язковими для України, є Верховна Рада України. Зазначена особливість вже не дає можливості розглядати відповідні міжнародні договори України як універсальний адміністративно-правовий інструмент.

Таким чином, виявлена особливість доводить необхідність обґрунтування переліку окремих класів адміністративно-правових інструментів. З цього приводу варто зазначити, що ще в 1999-му році Ю. Битяк та В. Зуй вказували на те, що: «більшість адміністративістів вважає, що (система адміністративного права) складається з двох частин: загальної й особливої, що зумовлюється сутністю і специфікою державного управління, його багатогалузевим характером і необхідністю постійного вдосконалення. (Втім науковці підкресливали, що в) деяких наукових працях мова йде і про спеціальну частину» [6, с. 26].

На сьогоднішній день багато підручників адміністративного права орієнтується саме на трискладову структуру системи адміністративного права. Наприклад, мультимедійний підручник НАВСУ, виданий в 2017-му році, розглядає спеціальну частину адміністративного права як таку, що поєднує в собі відомості про: «норми, які регулюють адміністративно-правову діяльність суб'єктів управління конкретними сферами. Наприклад, адміністративна діяльність органів внутрішніх справ, адміністративна діяльність органів митного контролю тощо» [7].

Отже, за аналогією із загальною, особливою та спеціальною частинами адміністративного права, видається доцільним ідентифікувати міжнародні договори України із загальноекономічних питань як «спеціальний адміністративно-правовий інструмент». При цьому спеціалізація цього інструменту полягає в сфері «забезпечення національних інтересів, здійснення цілей, завдань і принципів зовнішньої політики України» [5, преамбула].

Аби не вважати виявлений спеціальний адміністративно-правовий інструмент випадковим виключенням із загальної системи, варто навести й інші приклади таких правових засобів. У якості такого прикладу можна запропонувати санкції.

Закон України «Про санкції» № 1644-VII видано від 14.08.2014 року. Цей нормативно-правовий акт було прийнято на «потребу невідкладного та ефективного реагування на наявні і потенційні загрози національним інтересам і національній безпеці України» [8, преамбула]. Отже, саме в цьому і полягає спеціалізація та сфера застосування санкцій. Наразі названий Закон містить два з половиною десятки різноманітних варіантів санкцій і цей список невиключний, тобто може мати продовження.

Суб'єктами застосування санкцій є Верховна Рада України, Президент України та Суд. Тож, коло суб'єктів, які можуть застосовувати цей правовий інструмент, невелике й доволі чітко конкретизоване. Згідно із Законом санкції представляють з себе спеціальні економічні й інші обмежувальні заходи, а їх застосування спрямоване на захист національних інтересів й національної безпеки. Таким чином, санкції мають ті основні властивості, які дозволяють характеризувати їх як спеціальний адміністративно-правовий інструмент.

Виявивши приклади загальних та спеціальних адміністративно-правових інструментів, для повноти дослідження необхідно також знайти й приклади інструментів, які відносяться до особливої частини адміністративного права. Як відомо, остання містить норми, спрямовані на впорядкування суспільних відносин у певних сферах суспільного життя.

Наразі в науковому товаристві трактування змісту особливої частини адміністративного права (доречі, як і спеціальної) неоднозначне. Втім поширеною є думка, що особлива частина адміністративного права стосується «...регулювання відносин, що виникають в окремих галузях управління. Ця частина (адміністративного права) об'єднує: 1) адміністративно-правові засади організації

матеріального виробництва (управління народним господарством); 2) соціально-культурне та 3) адміністративно-політичне будівництво» [9, с. 31].

Тобто особлива частина адміністративного права охоплює собою регулювання в сфері економічної діяльності держави. Отже, вона безпосередньо пов'язана із економічною безпекою держави. При цьому, зазначене адміністрування стосується повноважень великої кількості різноманітних суб'єктів. Тож, при розгляді відповідних інструментів доцільно робити акцент не на окремих владних суб'єктах, а на особливостях економіки (економічних проблемах) та підходах до їх адміністративно-правового вирішення. Тобто на призначенні окремих адміністративно-правових інструментів, яке характеризує їх змістовне наповнення в сфері економіки.

Прикладами відповідної економічної проблематики є: стимулювання інвестування економіки; стимулювання регіонального розвитку економіки шляхом створення вільних економічних зон; стимулювання розвитку пріоритетних галузей виробництва шляхом створення промислово-фінансових груп; управління монополізацією економіки; роздержавлення власності (приватизація) тощо.

Одним із типових інструментів вирішення окреслених вище задач, на наш погляд, є правові режими. Оскільки встановлення та застосування правових режимів є доволі складним явищем, а його чітке законодавче визначення відсутнє, то в фаховій правничій літературі існує велика кількість пояснень і трактувань щодо змісту та сутності цього поняття.

В той же час, правові режими вже доволі тривалий час активно досліджуються науковцями-правниками. Наприклад, ще в 2011-му році І. Соколовою була захищена дисертація на тему «Правовий режим: поняття, особливості, різновиди». Дослідниця дійшла висновку, що правовий режим доцільно трактувати як: «засновану на загальних засадах (типах) регулювання сукупність взаємопов'язаних між собою правових засобів, які забезпечують стійке нормативне впорядкування певної сфери суспільних відносин, виражають ступінь жорсткості юридичного регулювання, сприятливості чи несприятливості для задоволення інтересів суб'єктів права, припустимий рівень їх активності» [10, с. 36]. Отже, дослідниця недвозначно ідентифікує правовий режим саме як складний засіб, тобто як адміністративно-правовий інструмент.

Крім того, навіть із одного цього визначення випливає, що правові режими призначені для стимулювання або обмеження інтенсивності суспільних відносин в певних сферах суспільного життя. Отже, для забезпечення поточних потреб правові режими мають характеризуватися гнуч-

кістю і варіативністю. Очевидним також є, що серед усієї багатоманітності правових режимів безпосередньо стосуватись сфери економіки та економічної безпеки буде лише їх частина. Наприклад, такі правові режими як: податковий режим, митний режим, дозвільний режим тощо.

Завершуючи дослідження, важливо наголосити, що сама економіка потребує вирішення великої кількості управлінських питань. Отже, й арсенал адміністративно-правових інструментів в цій сфері суспільного життя має характеризуватися розвитком, удосконаленням, запозиченням або виробленням нових адміністративно-правових інструментів. Приклад, переліку випробуваних в міжнародній практиці адміністративно-правових інструментів, які в своїй більшості можуть бути корисними і в сфері економіки на національному рівні, представлений на голландському веб-ресурсі PDC Information Architecture – EU Monitor [11].

Висновки. Резюмуючи викладене, можна констатувати, що класифікація адміністративно-правових інструментів має складну структуру, де окремі класи містять в своєму складі ще й додаткові групи. Запропоновано розрізняти види адміністративно-правових інструментів за такими класами:

– загальні або уніфіковані «адміністративно-правові інструменти». Вони характеризуються широкою сферою та колом суб'єктів їх застосування. При цьому, в залежності від типових особливостей кожного окремого суб'єкта, уніфікований інструмент може отримувати власну унікальну назву (як то: закон, указ, постанова або меморандум, угода тощо);

– особливі «адміністративно-правові інструменти». Вони характеризуються тісним змістовним зв'язком інструментів із суспільними відносинами, які складають проблемну ситуацію їх застосування (що може відображатися в уточнюючій назві, яка конкретизує вид окремого «адміністративно-правового інструмента», як то: митний режим або податковий режим). В той же час, особливим «адміністративно-правовим інструментам» притаманне широке і слабо диференційоване коло суб'єктів їх застосування;

– спеціальні «адміністративно-правові інструменти». Вони характеризуються чітко обмеженим, невеликим колом суб'єктів їх застосування і також мають тісний змістовний зв'язок із сферою використання. При цьому, окремі види таких спеціальних «адміністративно-правових інструментів» також можуть мати розширені унікальні назви (як то: міжнародна угода, міжнародний договір або блокування активів, обмеження торговельних операцій тощо).

ЛІТЕРАТУРА

1. Велика українська енциклопедія (Електронна версія – Е-БУЕ), «Акт юридичний (П.М. Рабінович)». URL: https://vue.gov.ua/Акт_юридичний
2. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 р. № 2073-IX (із змінами). *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2023, № 15, ст. 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20/ed20240101#top>
3. Лорткіпанідзе Г. Правовий аналіз нормативно-правових актів, які визначають види адміністративно-правових інструментів забезпечення національної безпеки України. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2023. № 6 (58). С. 162-165. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.6.26>
4. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/ed20050706#Text>
5. Про міжнародні договори України : Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV (із змінами). *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2004, № 50, ст. 540. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#top>
6. Адміністративне право України : навч. посіб. / під ред. Ю.П. Битяка, В.В. Зуй. Х., 1999. 224 с.
7. Адміністративне право. Загальна частина : мультимедійний навчальний посібник / Кузьменко О.В., Пастух І.Д., Плугатир М.В., Співак М.В., Підвисоцький В.В. Київ: Кафедра адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, 2017. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/adm_pravo_zch/nm/lec1.html
8. Про санкції : Закон України від 14.08.2014 р. № 1644-VII (із змінами). *Відомості Верховної Ради* (ВВР), 2014, № 40, ст. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#top>
9. Адміністративне право України : підручник / В.В. Серета, О.Л. Хитра, Ю.С. Назар, Д.І. Йосифович, Я.М. Когут та ін. ; за заг. ред. Ю.С. Назара. Львів : ЛьвДУВС, 2021. 680 с.
10. Соколова І.О. Правовий режим: поняття, особливості, різновиди. дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.14. Харків., 2011. 180 с.
11. PDC Information Architecture – EU Monitor, «Legal instruments». URL: <https://www.eumonitor.eu/93530001/j9vvik7m1c3guyx/vh75mdhkg4s0>